

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

*Н.М.Сіренко, кандидат економічних наук
Миколаївський державний аграрний університет*

У статті проаналізовано інноваційну діяльність підприємств регіону, окреслено основні проблеми та причини, які їх викликали (головною визнано відсутність регіональної інноваційної політики). З метою закладення основ довгострокового соціально-економічного розвитку регіону пропонується створити та реалізувати Регіональні стратегії інновацій.

Тенденції сучасного глобального розвитку ставлять перед державою певні вимоги, виконання яких дасть можливість Україні бути повноцінним членом світового економічного суспільства. Головна передумова підвищення власного статусу на світовій арені — це створення потужного інноваційного потенціалу, здатного забезпечувати безперервний і, бажано, випереджаючий розвиток суспільства на науково-технічній основі. Виходячи з цього, Україна повинна створити відповідні умови для підвищення інноваційної активності регіонів і окремих суб'єктів господарювання.

Необхідність інноваційної моделі розвитку для України нині не відкриття, але, незважаючи на обговорення цієї проблеми багатьма вченими, серед яких В.Геєць, О.Гудзинський, В.Семиноженко, В.Трегобчук, її вирішення залишається в досить далекій перспективі. Проблема практичної реалізації цієї моделі лежить навіть не в фінансовій площині: при середньоєвропейських витратах на науково-дослідні роботи 1,65% від ВВП, в Україні вони становлять 1,2%. Тобто, в останні роки кошти на науку виділяються. Але фінансування здійснюється безсистемно, відсутня галузева узгодженість, в середині галузі кошти часто одержують підприємства, які не здатні виконати необхідні завдання, але керівництво яких може лобювати свої інтереси в певних колах.

Такий же порядок розподілу коштів і по регіонах. Сьогодні Україна повинна була б вже визначитися із галузями, в які слід перспективно вкласти кошти, виходячи із необхідності розвивати

високотехнологічні галузі, здатні піднімати за собою регіони і, навіть, країну. Якщо державну політику буде сформовано на таких принципах, то зміниться і структура фінансування регіонів, що відповідно відзначиться на їх інноваційній активності. Для ефективної реалізації державної інноваційної програми в рамках регіональної політики необхідно терміново визначитися із рівнем інноваційного потенціалу областей України та пріоритетами у регіональному розподілі галузей.

За соціально-економічною потенційністю Миколаївська область є досить перспективним регіоном, із розвинутою і промисловістю, і сільським господарством, що є досить вагомими фактором для інвестування в інноваційні проекти. Але, існує ряд проблем, які збільшують рівень ризику інвесторів. Так, незважаючи на перевищення темпу приросту обсягів промислової продукції (7,1%) [1] середньодержавного, його рівень має тенденцію до зниження. Аналогічна ситуація і в сільському господарстві, рівень виробництва в якому в 2005 р. в порівнянні із попереднім періодом зменшився на 12,2 відсотки.

За обсягами фактично одержаного прибутку в 2005 році Миколаївська область посіла 10 місце, прибутковими є 66,2% підприємств, причому останніми роками даний показник є майже незмінним. Це можна було б визнати свідченням стабільності, але на сьогодні такий рівень прибутковості для регіону, що претендує на реалізацію інноваційної моделі розвитку, занадто низький (середньодержавний рівень прибутковості становить 66,7%). Прострочена дебіторська заборгованість збільшилася на 78,9% (при зменшенні простроченої кредиторської), що в поєднанні із незначними обсягами внутрішніх і зовнішніх інвестицій є свідченням неефективного розподілу коштів, їх вимивання із регіону. Тобто можна констатувати наявність депресивності в області, яка виникла в останні 2-3 роки і супроводжується зниженням рівня інноваційно-інвестиційної зацікавленості (рис.1).

При загальному констатуванні піднесення економіки країни, починаючи із 2002 р., кількість інноваційно активних підприємств Миколаївської області зменшується. За 2000-2005 роки питома вага підприємств, що впроваджували інновації, зменшилася на 21,2 в.п. і становить лише їх десяту частину. Аналогічна ситуація і в

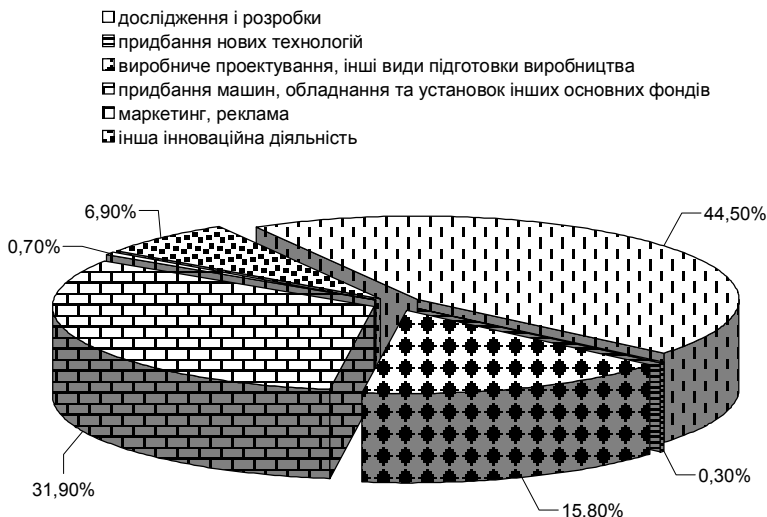
Рис.1. Кількість інноваційно активних підприємств Миколаївської області
Джерело: побудовано за даними [3]

цілому по Україні (8,2% інноваційно активних підприємств). Зважаючи на високу конкурентність суб'єктів господарювання іноземних держав, Україна в недалекому майбутньому ризикує втратити виробничу незалежність та перетворитися на сировинний придаток до більш розвинених країн.

На сьогодні, іноземні інвестиції в економіку Миколаївської області в 2005 р. вже скоротилися на 0,3 в.п. і становили 0,5% від загальної суми прямих іноземних інвестицій в регіони України. Внутрішні інвестиції також мають тенденцію до скорочення (0,2% від загального підсумку). Це досить незначні суми (розмах варіації 0,2-22,1%), що свідчить про інвестиційну непривабливість області.

У структурі витрат на інноваційну діяльність підприємств Миколаївської області найбільша частка (44,5%) припадає на наукові дослідження та розробки (рис. 2). Зважаючи на державну форму власності майже всіх наукових і науково-дослідних установ в регіоні, можна з впевненістю сказати, що кошти в основному направляються на фінансування початкового етапу інноваційної дія-

льності. Тобто, здебільшого вигідним є працювати над науковими розробками (причому на практиці часто здійснюється повторне фінансування одного проекту протягом ряду років), а їх впровадження залишається поза межею зацікавленості вітчизняних суб'єктів господарювання.

Рис.2. Структура витрат за напрямками інноваційної діяльності промислових підприємств Миколаївської області у 2005 році
Джерело: побудовано за даними [3]

Остання теза повною мірою стосується і підприємств країни. Лише 11% підприємств України у 2005 р. займалися інноваційною діяльністю, обсяг реалізації інноваційної продукції становив 6,4% від загального обсягу реалізованої промислової продукції [2]. Але при цьому в структурі витрат на інноваційну діяльність підприємств України більше 50% становлять витрати на придбання основних засобів та капітальні витрати, що пояснюється високою вартістю засобів праці для здійснення інноваційної діяльності.

Отже, Миколаївська область має чітко визначені проблеми щодо соціально-економічного розвитку в довгостроковій перспек-

тиві. Зазначимо, що основна увага на регіональному рівні приділяється поточним проблемам і в результаті — реалізуються проекти, які забезпечують їх вирішення, але не закладають основ на перспективу. Крім того, не сформовано регіональну інноваційну політику та не розроблено механізми підтримки інноваційності підприємств. Назріла невідкладна необхідність побудови в області системи інновацій при спільній участі бізнесових структур, облдержадміністрації, наукових установ і вищих навчальних закладів.

На нашу думку, для Миколаївської області можливе використання польського досвіду та напрацювань в даному питанні. Зокрема, пропонується створення Регіональних стратегій інновацій як децентралізованого ендogenous процесу, адресованого до середовища бізнесу [4]. Даний процес реалізується в три етапи. На початковому слід створити сприятливе середовище для розробки та реалізації стратегій інновацій, підвищити рівень суспільної свідомості щодо значення інновацій для соціально-економічного розвитку регіону, створити орган, який буде безпосередньо займатися організацією та управлінням означеного процесу.

Наступним кроком повинні стати аналітичні дослідження рівня технологічного розвитку області, його інноваційного потенціалу і потенціалу суб'єктів господарювання, інституційної сфери. На заключному етапі розробляються стратегії, план дій по їх реалізації, визначаються виконавці та джерела фінансування. Ключовим в цей період є визначення пілотних проектів, за допомогою яких область може продемонструвати власний потенціал, ефективність розроблених інноваційних стратегій і означити пріоритетні напрямки у соціально-економічному розвитку регіону.

Очікуваним ефектом від реалізації Регіональних стратегій інновацій стане підвищення рівня інноваційної активності підприємств, їх функціонування на новому наукоємному рівні, збільшення обсягів інвестицій в економіку регіону, а головне — побудова результативної системи інновацій, яка забезпечить довгостроковий розвиток. Побудова таких систем стратегій інновацій в регіонах буде забезпечувати виконання положень Концепції державної регіональної політики по створенню економічних, організаційних та

нормативно-правових передумов для реалізації основних принципів сталого і збалансованого розвитку регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Миколаївська область та регіони України за 2005 рік. – Миколаїв, 2006. – 96 с.
2. Статистичний щорічник України за 2005 рік / За ред. Осауленко В.Т. – К.: Вид-во “Консультант”, 2006. – 575 с.
3. Інноваційна діяльність у Миколаївській області: статистичний щорічник за 2005 рік / За ред. О.Г.Ковалюк. – Миколаїв, 2006. – 148 с.
4. Кульчицький І., Клєпка М., Засядли К. Формування сприятливих умов для розвитку інноваційних підприємств // Зовнішньоекономічний кур’єр. – 2006. – № 1-2. – С.19-23.
5. Концепція Програми законодавчого забезпечення розвитку місцевого самоврядування, схваленої Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 липня 2002 р. N 416-р. – <http://zakon1.rada.gov.ua>.